

Bacher Izidor

Ez itt az édesapám. Nem tudom, mikor készülhetett a fénykép, de itt már olyan nagyon nem fiatal. Apukának volt aranyórája, de azt nem nagyon hordta. Ő már nagyon előrehaladott volt, járt Bécsbe, s ott látott karórát, s azután már karórával járt. Karórája volt, már nem hordott ilyen órát, pedig gyönyörű volt. Itt van a fényképen, látszik a hosszú óralánc. Még megvan nekem az az óralánc, ami van apukának a képen. Szegény drága apám meghalt, akkor anyuka háromba vágta: egyet adott a menyének, a bátyám feleségének, egyet adott nekem, és egyet megtartott magának. A mienk az oda került, ahova a többi, be kellett szolgáltatni. A bátyámat kivitték Ukrajnába, a férjemet kivitték Ukrajnába, és anyuka egyedül élt Toplicán, nem lakott [Maros]Vásárhelyen. De behozta [Maros]Vásárhelyre az ő ékszereit, és [a hatóságok] nem ismerték [hogy milyen ékszerek vannak a tulajdonában], és valamit azokból el tudtam dugni. Ezt is például. Egy üvegbe eltettem, s a kertemben elástam. Nem messze Gyergyótól [Gyergyóvárhegytől], vagy

öt kilométerre onnan, ahol a nagypapa lakott, volt egy nagy, hat gatteres fűrészgár. Gatter az, ami vágja a deszkát. [Gyergyó]Várhegyen és Toplicán volt a gár. Ez a két helység elég közel van egymáshoz. Vonattal egy fél óra. Az már egy nagy üzem volt Toplicán, pár száz munkással, s ha tekintetbe vesszük az erdei munkásokat, akkor pár ezer. [Gyergyó]Várhegyen hat gatteres volt, Toplicán tizenkét gatteres, s mellette tizenkét fűrész. Pár ezer munkást alkalmazott. Apuka először [Gyergyó]Várhegyen volt pénztárnok. Az ott közel volt ugye, és nem tudom, hogyan, megismerte anyukát, aki férjhez ment hozzá. Lehet, hogy volt valami kultúrelőadás május tizedikén [lásd: Május 10. Romániában], és lehet, hogy a tisztviselők meg voltak hívva és elmentek. Anyuka nem tudom, ha volt húsz éves. Biztosan volt vallásos esküvőjük, mert Gyergyószentmiklóson nagyon sok zsidó volt. És akkor anyuka ott lakott [Gyergyó]Várhegyen. És nem tudom, egy vagy két évig ott voltak [Gyergyó]Várhegyen mint pénztárnok, és akkor avanszált apuka, de akkor már beköltöztek Toplicára. Miután látta a központi vezető, hogy édesapám nagyon jól ismeri a szakmát -- egyébként egy számtanzseni volt --, lett belőle üzemvezető. Volt két igazgatója: volt egy technikai, és volt egy adminisztratív igazgató. Édesapám volt a technikai igazgató végig. Egy fix állása volt itt, nagy fizetése volt. Ő volt a szakember. Szombaton apuka nem ment templomba, kellett irodába járni. Édesanyám nem járt szombaton templomba, csak nagyünnepekkor: újévkor [Ros Hásáná] és hosszúnappor [Jom Kipur]. Én volt, amikor felmentem egy órára vagy kettőre a templomba. Toplicán például volt a faluban zsidó templom. De apuka kibérelt egy termet, ahol van most a Bánffy-fürdő, és lehet, hogy át van alakítva vendéglővé. Ősszel, mikor nekünk az ünnepek voltak, apuka kibérelte, azt hiszem, a saját zsebére, s ott templomoztak, mert nagyon sok zsidó munkás, faszortírozó volt a telepen. Volt legalább harminc-harmincöt zsidó család ott. És a férfiak mind mentek, és a nők is mentek templomba, de külön terembe. Volt Tóra, vett előimádkozót, minden volt. Olyan volt a terem, hogy fent üveg volt, mondjuk, mint egy üvegajtó, s az üveg nyitva volt, úgyhogy áthallatszott az előimádkozónak az imája. És a nőknek székek és asztalok voltak odaállítva, faluhelyen így tartották. Templomozás előtt mindnyájan reggeliztünk. Nem tudom, hogy a nagyon vallásosak hogy csinálják, de mi reggeliztünk. Akkor odamentünk anyukával. Anyuka felment kilenc órakor, én meg felmentem tíz-fél tizenegyre és egy órakor, fél kettőkor vége volt, és jöttünk el. Gyalog jártunk, nem is lehetett másképp. S akkor utána volt az ebéd és utána pihenés. Apuka nagyünnepekkor, újévkor és hosszúnappor nem ment irodába. Még mielőtt iskolába jártam, még nem tudtam írni-olvasni, de az apám megtanított a francia és a magyar kártyára. És dominózni, sakkozni. És hogy tudom a magyar történelmet, azt is apámnak köszönhetem. Ő nagy magyar volt. Játékokat hozott nekem a magyar történelemmel kapcsolatosan. Mikor meghallotta délben a Himnusz a rádióban -- akkor még nem volt televízió --, akkor mindig hulltak a könnyei. Minden délben volt a Himnusz. Ő mindig olvasó ember volt, politizált, illetve a politikával tisztában volt. Mindig nagy Kossuth-párti volt apám, és ezért Pestről hozott olyan játékot, mint például egy kártya, volt benne vagy harminc-negyven darab, történelmi kérdésekkel. Mikor volt a mohácsi vész? Mit jelent az Aranybulla? -- és ilyenek, s a hátlapján megvolt a felelet. És ezeket nekem mind meg kellett tanulni, és időnként ő engem kikérdezett. És anyám meg adta a korom szerint a könyveket. Olyan könyvtárunk volt, hogy ma nyithatna egy kölcsönkönyvtárt. Azóta is újságolvasó vagyok, a mai napig is rendelem az újságokat. Szóval polgári családom volt.